

Arbetslivskommissionen för tolkning, lägesbild 2018–2019

Arbetslivskommissionen för tolkning har utarbetat en lägesbild över kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande inom sitt område. Till arbetslivskommissionernas uppgifter hör att årligen producera information om kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnandet inom den egna branschen (Statsrådets förordning om yrkesutbildning 673/2017). För detta uppdrag har arbetslivskommissionerna haft tillgång till uppgifter om uppföljning, bedömning och respons, bland annat utbildningsförvaltningens statistik- och styrningstjänster och i den nationella informationsresursen KOSKI.

Uppgifterna om utförda studieprestationer 2018 gjordes tillgängliga för kommissionerna våren 2019. Eventuella korrigeringar som läroanstalterna har gjort i KOSKI-informationen efter denna tidpunkt visas inte i denna lägesbild. Detta gäller även statistiken över mängden utförda studieprestationer 2019 som tagits fram ur informationsresursen KOSKI i början av 2020. De granskade prestationsmängderna publiceras senare i utbildningsförvaltningens statistiktjänst Vipunen.fi.

De uppgifter som har utnyttjats i lägesbilden har plockats direkt från informationsresursen KOSKI i den form som läroanstalterna har uppgett dem. Statistiken kan innehålla bristfälliga eller felaktiga uppgifter. Till exempel på grund av tekniska orsaker har alla uppgifter som antecknats i läroanstalternas egna studiehänteringssystem inte överförts korrekt till KOSKI. Dessa uppgifter statistikförs under punkterna "inga uppgifter"/"har inte meddelats".

Även kommissionernas besöksrapporter, begäran om rättelse och utlåtanden har använts som källmaterial.

Antal avlagda examina och examensdelar

Examens- och examensdelsprestationer	2018		2019	
	hela examen 2018	examensdelar 2018	hela examen 2019	examensdelar 2019
Yrkesexamen i kontakttolkning *	56	150	37	154
Specialyrkesexamen för rättstolkning			0	20
Specialyrkesexamen för tolk för talhandikappade	19	85	11	70
Specialyrkesexamen i tolkning för talskadade			0	10
Specialyrkesexamen för rättstolk	17	37	10	41

*Innehåller prestationer för yrkesexamen för kontakttolk

** Uppgifterna är hämtade 25.2.2019 (för 2018) och 15.1.2020 (för 2019) och uppgifterna har inte uppdaterats efter detta. Prestationerna för examensdelarna omfattar inte examensdelar som uppgetts vara lokala.

Examensdelar som mål/hela examen som mål

Målet med studierna är i regel att avlägga hela examen.

Examensspråk i yrkesexamen för kontakttolk/yrkesexamen i kontakttolkning

Med tanke på arbetslivsrelevansen är uppgifter om tolkarnas arbetsspråk av största vikt. För närvarande statistikförs denna information dock inte i KOSKI och därför uppdateras den inte heller i någon nationell uppföljningsdata. Uppgifterna i tabellen nedan har samlats in från aktiva utbildningsanordnare med hjälp av separata begäran om uppgifter.

Språk	2018	2019
Arabiska	10	10
Burmesiska		1
Engelska		1
Spanska		1
Dari	2	3
Japanska		2
Kinesiska	1	1
Grekiska		2
Kurdiska	2	2
Franska	1	
Somaliska		
Swahili	1	1
Ryska	6	11
Estniska	2	2
Totalt	25	37

Diskussion

Utvecklingen av antalet examina och examensdelar, marginellt avlagda examina eller kompetensområden

Prestationsmängderna för yrkesexamen i kontakttolkning (ny examen 1.8.2018) och yrkesexamen för kontakttolk har minskat avsevärt 2019 jämfört med 2018. Minskningen är 34 procent. För yrkesexamen i kontakttolkning har antalet examensdelar i examensgrunderna ökat från tre till sex. För de nya examina (den nya specialyrkesexamen för rättstolkning 1.8.2018 och specialyrkesexamen i tolkning för talskadade 1.1.2019) har det inte ens varit möjligt att få flera examensprestationer. Av de valbara examensdelarna har en examensdel helt tydligt minst prestationer (Fördjupning i ett av kontakttolkens verksamhetsområden). Val av valbara examensdelar i den personliga tillämpningen görs preliminärt under det första PUK-samtalet, men när avläggandet av utbildningen och examen framskrider kan valet av valbara examensdelar ändras och/eller en del av en annan examen erkänns.

Anordnande av examina

Examen	Anordnartillstånd	Aktiva anordnare	Övrigt
Yrkesexamen i kontakttolkning	5	3	i kraft 1.8.2018
Specialyrkesexamen för rättstolkning	1	1	i kraft 1.8.2018
Specialyrkesexamen i tolkning för talskadade	10	2	i kraft 1.1.2019

** aktiviteten bestäms utifrån om utbildningsanordnaren/läroanstalten registrerat examens- eller examensdelsprestationer i den KOSKI-data från 2018 eller 2019 som tillställts kommissionen.*

Uppgifterna är hämtade 25.2.2019 (för 2018) och 15.1.2020 (för 2019) och uppgifterna har inte uppdaterats efter detta.

Diskussion

Ändringar i antalet anordnartillstånd och anordnande av examina

Antalet anordnartillstånd hos utbildningsanordnarna är stort i förhållande till hur många som är aktiva utbildningsanordnare, det vill säga har producerat examina eller examensdelar under 2018 och 2019.

Antalet anordnare av yrkesexamen i kontakttolkning är tre, men därtill har en anordnare (som saknar anordnartillstånd) anordnat yrkesexamen i kontakttolkning genom läroavtal. Det finns tio anordnartillstånd för specialyrkesexamen i tolkning för talskadade, men prestationer har kommit endast från två anordnare. Orsaker till detta kan enligt kommissionen vara att utbildningarna är dyra trots att det finns ett behov på fältet.

Som kommentar från företrädare för arbetslivet inom kommissionens område kan man se att det är mycket vanligt med att arbeta som tolk på de talade språken i årtal utan yrkesexamen och utbildning inom området. Tolkarna söker och får utbildning först när de har varit i arbetslivet i många år. Det vore önskvärt att de kunde söka sig till examen och få behörighet i ett tidigare skede.

Det syns ett behov av utbildning av nya tolkar och mera förberedande utbildning.

Fördelningen av examens-/examensdelsprestationer mellan utbildningsanordnarna

57 procent av alla prestationer från 2019 i yrkesexamen för kontakttolkning kommer från en utbildningsanordnare.

I fråga om specialyrkesexamen i tolkning för talskadade avlägger största delen av de studerande hela examen för samma utbildningsanordnare.

Vad gäller arbetslivskommissionens examina samarbetar utbildningsanordnarna när det gäller vissa valbara examensdelar och de som förnyar sin examen.

Geografisk och språklig täckning vid anordnande av examina

I fråga om examina saknas anordnare i norra Finland. Den geografiska täckningen kunde i fortsättningen i större utsträckning utnyttja distansmöjligheter och samarbete mellan utbildningsanordnare. För samarbetet med aktörer i arbetslivet behövs prognostiseringsinformation, som gör det möjligt att snabbt reagera på behovet av tolkar i arbetslivet.

Kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande

Fördelning av miljöer där yrkesprov genomförs

Fördelningen av miljöerna för genomförande av yrkesprov för examina som hör till kommissionens område är 2019: inga uppgifter 82 procent, läroanstalt 11 procent, arbetsplats 5 procent arbetsplats och läroanstalt under 1 procent. I bakgrunden för siffrorna finns olika sätt att tekniskt registrera prestationer och tolka klassificeringar.

Bedömare (2019)

För 220 examensdelar saknas uppgifter om vem som genomfört bedömningen, 24 examensdelar har bedömts av arbetsgivare/företrädare för arbetslivet och lärare.

Medeltalet för yrkesprov enligt studeranderesponsen inom yrkesutbildning (slutenkät)

Studeranderesponsen inom yrkesutbildning för yrkesprov i de examina som hör till kommissionens område hade medeltalet 4,5 för alla utbildningsanordnare som ordnade dessa examina. Enligt kommissionens uppfattning är utmaningen för alla utbildningsanordnare hur man får de studerande att svara på studeranderesponsen.

** granskningsperioden för studeranderespons är 7/2018–9/2019. Bedömningsskala 1–5, där (5) helt av samma åsikt, (4) nästan helt av samma åsikt, (3) delvis av samma och delvis av annan åsikt, (2) nästan helt av annan åsikt, (1) helt av annan åsikt.*

Diskussion

Genomförande av tvåpartsbedömning av kunnande

För närvarande förverkligas på basis av besöken tvåpartsbedömningen i bedömningen för alla tre examina. För talade språk kan en utmaning vara att kunden inte vill att en utomstående närvarar för att bedöma yrkesproven. I dessa fall kan det finnas endast en bedömare på plats och den andra bedömaren gör sin bedömning antingen med hjälp av en inspelning eller dokumentation från yrkesprovet.

Enligt KOSKI-uppgifterna har tvåpartsbedömningen till fullo genomförts i avläggandet av examensdelarna för specialyrkesexamen i tolkning för talskadade. I KOSKI-uppgifterna (yrkesexamen i kontakttolkning och specialyrkesexamen i rättstolkning) har det förekommit variationer i uppgifterna om tvåpartsbedömning. Detta kan bero på tekniska problem i samband med registreringen av uppgifterna.

Det är svårt att hitta bedömare till vissa arbetsspråk.

Motiveringar för ordnande av yrkesprov vid läroanstalter

Man strävar i första hand efter att genomföra yrkesprov i verkliga situationer, men anordnandet av yrkesprov kan vara förknippat med språkliga eller branschspecifika utmaningar, eller så kan kunden vägra. I vissa språk kan det finnas mycket liten efterfrågan hos en viss uppdragsgivare och på ett visst geografiskt område. Det har också visat sig att examenstiderna har förlängts i och med de nya examenskraven. Vissa verksamhetsmiljöer (till exempel barnskydd) kan i princip redan vara så spänningsladdade att de inte anses vara bra situationer att avlägga yrkesprov.

I specialyrkesexamen i tolkning för talskadade ordnas yrkesprov alltid i genuina situationer i arbetslivet.

Rättelser av bedömning

Kommissionen har under rapporteringsperioden fått fem begäran om rättelse av bedömning. Dessa har gällt bedömning som genomförts vid två utbildningsanordnare. I tre av dessa fall har kommissionen ansett att begäran om rättelse av bedömning är ogrundad. I två fall har kommissionen ansett att bedömningen var felaktig och krävt en ny bedömning som ska genomföras av nya bedömare. Begäran om rättelse av bedömning gäller tre

examensdelar och i de två fall där bedömningen har ansetts vara felaktig, gäller felaktigheterna olika aspekter. De olika begäran om rättelse har därför inte i större utsträckning gemensamma nämnare och det är därför inte möjligt att göra generaliseringar.

Planer för bedömning av kunnande

Under rapporteringsperioden genomförde kommissionen tre besök. I samband med två besök fick medlemmarna möjlighet att på förhand bekanta sig med besöksobjektens plan för bedömning av kunnande. Vid båda besöksobjekten var planen aktuell, omfattande och tillräckligt detaljerad. Vid ett av besöksobjekten användes de gamla examensgrunderna under tiden för besöket, och utbildningsanordnarna berättade att de ansåg det vara viktigare att satsa på den nya planen i det skede då de nya examenskraven tas i bruk.

Genomförandet av den personliga tillämpningen i praktiken

För varje studerande utarbetas en plan för personlig tillämpning, som uppdateras efter behov. Utgångspunkten är att identifiera och erkänna den studerandes befintliga kunnande, men de studerandes bakgrund är ofta brokig.

Enligt utbildningsanordnarna erbjuds de studerande olika möjligheter att planera, genomföra eller påskynda avläggandet av examen, men dessa förverkligas sällan i praktiken. För att avlägga examen i snabb takt krävs ett mycket starkt engagemang och självstyrning av den studerande samt god planering av tidsanvändningen (samt att vara beredd på inkomstbortfall). PUK uppdateras och preciseras vid behov, allteftersom prestationerna framskrider.

Medeltalet för PUK i studeranderesponsen inom yrkesutbildning för examina och utbildningsanordnare som hör till kommissionens område var 4,3.

God praxis

Vid ett besöksobjekt hade man fastställt som mål att planen för bedömning av kunnande ska utarbetas med sådan noggrannhet att den kan utnyttjas i inskolningen av en kollega/bedömare. Detta var ett bra bevis på hur man tagit till sig planen som ett verktyg i vardagen. Å andra sidan: uppgifterna och rollerna ska föras in i planen så pass noggrant att planen verkligen stöder och strukturerar det dagliga arbetet – annars är den inte till någon nytta.

Vid ett annat besöksmål deltar också de studerande i utbildningen av bedömare, vilket är ett utmärkt sätt att för de studerandes del öka genomskinligheten i bedömningen.

Av planen för bedömning av kunnande har bland annat framkommit att god praxis har uppstått tillsammans med både studerande och företag inom tolkningsbranschen: vem sköter vilka ärenden och i vilket skede rapporteras, hur ansvarar man för dataskyddet och så vidare. Examensanordnarna har här varit initiativrika och ett processdiagram för funktionerna har utarbetats som stöd för samarbetet.

Utvecklingsområden i utbildningsanordnarnas verksamhet

För att möjliggöra yrkesprov i genuina arbetsmiljöer krävs ett nära samarbete mellan utbildningsanordnaren och arbetslivet. Det är alltså inte fråga om något som utbildningsanordnarna ensamma kan påverka, utan det krävs ett smidigt samarbete med myndigheterna och uppdragsgivarna. Kommissionen rekommenderar därför regelbundna utvecklingsforum där utbildningsanordnare och aktörer i arbetslivet deltar.

Medan det inom tolkning för talskadade redan länge varit kutym att genuina kundsituationer är den främsta yrkesprovsmiljön, har reformen av yrkesutbildningen omvält anordnandet av yrkesproven för de talade språken. Innan de förnyade examensgrunderna genomfördes alla yrkesprov i tolkning i simulerade situationer. I synnerhet därför är det skäl att diskutera alternativa sätt att påvisa kunnande, och denna diskussion ska föras över organisationsgränserna. När utgångspunkten nu är verkliga kundsituationer, måste man bland annat diskutera vilken roll de simulerade situationerna har i fortsättningen: i vilka situationer och på vilka villkor har de en plats?

Frågor som lyfts fram under besöken är hur ordnas genuina kundsituationer för kontakttolkning, tillståndsärenden (bedömare på plats och/eller att spela in yrkesprov), att samarbetet med aktörerna från arbetslivet löper smidigt (aktiv delaktighet och dialog, praktiska frågor). Examensanordnarna har bjudit in tolkningstjänstföretag till webinarier och har hela tiden kontakt med olika aktörer om hur yrkesprov kan ordnas i genuina situationer. Samarbetet har fungerat bra även om det ibland är svårt att samordna de olika parternas tidtabeller (tolkningsföretag, tolk, lämpliga situationer, kunder, examensanordnare). Den studerandes aktivitet är central när yrkesprov ordnas.

Hur väl fungerar examensgrunderna

Diskussion

Examengrundernas arbetslivsmotsvarighet

I fråga om examina som hör till kommissionens verksamhetsområde motsvarar examensgrunderna arbetslivets behov väl.

De nya examensgrunderna har intensifierat samarbetet med arbetslivet, vilket är mycket välkommet. Båda parterna i genomförandet av yrkesprov (tolkningsföretaget och examensanordnaren) verkar önska aktiva kontakter.

När de studerande får grepp om kraven på yrkesskicklighet kommer yrkesproven att bli alltmer mångsidiga och personligt anpassade. Detta kräver flera timmar av handledning och kommentarer om uppgifterna i studieskedet samt ett omfattande arrangemang med olika aktörer.

Genomförande av valfrihet vid avläggande av examina

I examensstrukturen för talade språk, yrkesexamen i kontakttolkning och specialyrkesexamen för rättstolkning, är valfriheten ett nytt element. För yrkesexamen i kontakttolkning har valen åtminstone enligt de uppgifter man hittills fått fördelats ojämnt. Endast ett fåtal har valt den valbara examensdelen Fördjupning i ett av kontakttolkens verksamhetsområden. I specialyrkesexamen i tolkning för talskadade har man ännu inte producerat prestationer från de valbara examensdelarna.

Behov av ytterligare anvisningar i fråga om kraven på yrkesskicklighet i examensdelarna eller sätten att påvisa yrkesskickligheten

Kraven på yrkesskicklighet och sätten att påvisa kunnande går igenom flera gånger i grupphandledning och den individuella handledningen. Det erbjuds mycket handledning, men den används inte alltid tillräckligt/i tid. Examensgrunderna blir inte bekanta utan handledning av utbildare och studerandegrupper. Samtidigt söker man en gemensam förståelse för yrkesmässig verksamhet inom alla delområden.

För specialyrkesexamen i tolkning för talskadade kan man behöva anvisningar om vilken typ av kommunikationsapparat som är lämplig för påvisande av kunnande och yrkesprovsmiljön.

Erfarenheter av hur de nya examensgrunderna fungerar

Det första intrycket har varit att utbildningsanordnarna nu har tydligare bedömningskriterier och krav på yrkesskicklighet. Även bedömare och studerandena har upplevt att yrkesproven i högre grad motsvarar arbetssituationerna i det verkliga livet. De nya examensgrunderna har upplevts fungera väl.